

藏汉大辞典

(上)

ཏཱ་ལའི་གཏེར་མཛུགས་པུ་ཤིང་།

藏汉大辞典

ཏཱ་མཛུགས་

上册

(བསམ་འཆར་བྱ་བྱེད་མ་ཡིག་ 征求意见稿)

ཐོད་གྲྀ་ཆོག་མཛུགས་ཆེན་མོ་མཛུགས་སྒྲིག་ཆ་རྒྱུ་གིས་པར་དྲ་བཟབ།

藏 汉 大 辞 典 编 写 组 印

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל

ཆེད་དུ་བྱ་དོན།

《པོད་ཀྱི་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་》(པས་མ་འཆར་བྱ་བྱེད་མ་ཡིག) ༥་ལྟ་པར་དུ་བསྐྱུན་ཟིན་
པ་དང་། དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ལ་གཞིགས་ཏེ་བྱེད་ནམ་པར་ཆ་ཆང་གི་
ཞུས་ཡོད། ཉེ་ཆར་རྒྱལ་ཁབ་མི་རིགས་དོན་གཙོད་ཁྱེད་ལྟན་ཁང་གི་(79) 民文 295
པའི་མཆན་བཀོད་མཚུབ་སྟོན་ཡིག་ཆའི་ནང་དུ། འབྲེལ་ཡོད་ཐེ་ཆན་གྱིས་ཆོག་མཛོད་ཀྱི་མ་
ཡིག་པར་མ་དེ་འཛིན་ཉར་ལེགས་པར་བྱས་ནས་ཕོར་བསྐྱུག་དུ་མི་འགྲོ་བ་དང་། བྱི་རྒྱལ་
དུ་ཤོར་ནས་གཞན་གྱིས་ཇི་བཞིན་པར་སྐྱུན་མི་ཡོང་བའི་དོགས་སྒྲོན་ནན་ཏན་བྱེད་དགོས།
ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཆོག་མཛོད་འདི་ཉིད་བྱེད་ནམ་པའི་བྱུག་དུ་སོན་རྗེས་བདག་སྦྱོང་དམ་
པོ་དང་། ནང་བྱུགས་སུ་མི་གཏོང་བ། གཞན་ལ་གང་བྱུང་དུ་མི་གཡར་བ། ཟུར་དུ་མི་
པར་བ། འདྲ་བརྩོ་མི་བྱེད་པ། བྱི་རྒྱལ་དུ་མི་ཤོར་བ་བཅས་ཀྱི་འགན་ལེན་ནན་པོ་གནང་
རྒྱུ་རེ་བ་ཡོད།

《པོད་ཀྱི་ཆོག་མཁན་ཆེན་མོ་》ཙམ་ཐོག་ལྟར་ནས།

1979 ལོའི་ཟླ་ 7 པ།

通知

《藏汉大辞典》（征求意见稿）现已付印完毕。按照实际情况，给你 部。根据国家民委（79）民文第 295 号文件批示，在赠送和配售有关同志和单位时，“要求有关单位对该稿本妥为保管，不得遗失，严防流传国外，被人翻印出版”的指示，望你们收到本书后认真负责严格控制，不得转让、外借、翻印和复制，确保不致流传国外。

《藏汉大辞典》编写组

一九七九年七月

གསལ་བཤད།

ཁྱེད་ཀྱི་དབྱུང་གཞིའི་ཡིག་ཆ་ཉ་མ་ཆགས་དང་། རྒྱ་བྱ་དུ་བསམ་འཆར་བསྟུ་ལེན་བྱེད་བའི་བ།
འབྲེལ་ཡོད་སྒྲིབ་ཁྱིད་སྟེ་ཆན་དང་ཆན་རིག་ཞིབ་འཇུག་སྟེ་ཆན་ཁག་ལ་མཁོ་བསྟུན་བྱེད་པ་བཅས་ཀྱི་.....
ཆེད་དུ་ད་ལྟ་ང་ཚོས་དེ་སྟེན་ཙམ་འབྲི་བས་པའི་《ཐོད་རྒྱ་སྐད་གཉིས་གན་ཐུར་གྱི་བདེ་འབྲེལ་ཆིག་.....
མཛོད་ཆེན་མོ་》ཡི་མ་ཕྱི་པར་དུ་བསྟུན་ནས་ནང་ཁྲལ་དུ་དབྱུང་བསྟུར་བྱ་རྒྱུར་བཀའ་བ་ཡིན།

ཆིག་མཛོད་འདི་སྟོད་ཆ་དང་། བར་ཆ། སྐད་ཆ་བཅས་ཁག་གསུམ་དུ་བཞོས་ཡོད། ལས་ཀའི་
དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ལ་བསྟུན་པ་དང་དུས་ཚོད་རྩ་ག་ཡིན་པའི་བྱེད་ཀྱིས་ད་རེས་ཤེ་ཅིན་དང་སྟེན་.....
དུ་ལྷུ་གཉིས་ལ་དུས་གཅིག་དུ་པར་བསྟུན་བས་པར་བརྟེན། དེ་བ་ས་སའི་ཤོག་གྲངས་དཀྱུས་གཅིག་དུ་མ་
བསྒྲིགས་པ་དང་ཤོག་བྱ་དང་ཡིག་གཟུགས་ཀྱང་ཆ་འདྲ་བ་ཞིག་བྱང་མེད་པ་མ་ཟད། པར་དུ་སྟུན་སྐབས་
མི་ཤུགས་ཙམ་འཇུགས་བས་ནས་ལྷུ་དག་གཤོང་ཁོང་ཡང་མ་བྱང་ཤོག་སྒྲིག་སྐབས་ཀྱང་སྟེ་ཕྱི་གཅིག་འདྲ་.....
ཞིག་བྱང་མེད་པས་ཆིག་མཛོད་འདིའི་ཆབ་སྲིད་བསམ་སྒྲིའི་རང་བཞིན་དང་། ཆན་རིག་གི་རང་བཞིན་
སྟེན་གྱི་ལུང་ཅིར་སྟུན་དང་ནོར་འཁྲལ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་ཡོད་པར་ངས། བཟོ་བཅོས་དང་གདན་འབབས་
བྱེད་ཆེད་རྒྱ་བྱ་སྟོག་མཁན་ཚོས་མཁུགས་ཐུར་དུ་སྟུན་བཛོད་དང་། དཀྱངས་འཆར་འདོན་གནང་ཡོད་
པ་ང་ཚོས་བསམ་པ་ན་མ་དག་གི་སྟོན་ནས་རེ་འདུན་ལྷ།

《ཐོད་རྒྱ་ཆིག་མཛོད་ཆེན་མོ་》ཡི་ཙམ་འབྲི་ཆ་ཆུང་།

1979 ལོའི་ཟླ 2 ཆོས་ 22 ལ།

说 明

为了保存资料,便于广泛征求意见,同时应有关教学、科研单位的急需,现在我们把原编写的《藏汉双解大辞典》初稿印刷出来,供内部参考。

本书分上、中、下三册。由于工作需要,时间紧迫,这次印刷是在北京、成都两地同时进行的,因此各册的书页号码不相连贯,纸张和字体也不一致,而且付印前没有来得及组织人力进行校阅和统一体例,致使书中不论是政治思想性方面,还是科学性方面,都存在许多缺点和错误。我们诚恳地希望广大读者提出批评意见,尽快寄给我们,以便参照修订,正式印行。

《藏汉大辞典》编写组

1979年2月22日

སྒྲིབ་གཞི།

《བོད་ཀྱི་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་(བསམ་འཆར་གྱི་བྱེད་མ་ཡིག)》འདི་ནི་ 1966 ལོའི་ཟླ་ 6 པར་
མཚམས་བཞག་པའི་《བོད་ཀྱི་སྐད་གཏེན་གན་སྒྱུར་གྱི་བདེ་འབྲེལ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་》ཡི་མ་ཕྱི། ཟླ་བཅུ་
ཞིང་ཆེན་མི་རིགས་དོན་གཙོད་ལྷན་ཁང་དང་ཞིང་ཆེན་རིག་གནས་ཅུས་ཀྱིས་གྲོས་བཞེད་བྱས་པ་
ལྟར་ཀླུ་ཁབ་མི་རིགས་དོན་གཙོད་ལྷན་ཁང་དང་ཀླུ་ཁབ་དཔེ་སྐྱུ་ཅུས་ཀྱིས་ཐག་བཅད་དེ།
《བོད་ཀྱི་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་》ཡི་ཙམ་སྒྲིག་ཚོ་རྒྱུ་གིས་མི་ཤུགས་ཁག་གཅིག་ཙམ་ལ་ལེགས་སྒྲིག་བྱས་ཐོག་
ལས་ཀྱི་མཚམས་བཞག་སྐབས་འཕྲོ་ལུས་པའི་བཞི་ཆ་གཅིག་ཙམ་ལ་ལེགས་སྒྲིག་བྱས་ཐོག་
ཟིན་པ་དང་ཆབས་ཅིག་པར་དྲུ་བསྐྱུ་ན་པ་ཞིག་ཡིན།

མ་ཕྱི་ཙམ་འབྲི་བྱས་པའི་ལས་ཀྱི་དེ་དུས་རབས་བྱེད་ཙམ་རིང་དཀའ་ཆགས་ཆེ་ཞིང་ཁྱུ་ཁྱོག་……
མང་བའི་འཕྲོ་ལས་བརྒྱད་ཡོད། མཁས་མཛངས་ལྟན་པའི་གཙོ་འཛིན་ཏུ་ཀུན་ཞེས་གཙོས་པའི་དང་ཀྱང་
དབྱང་གི་འགོ་བློན་འོག་དང་། ཉིང་སྤུ་ཀྱུན་ཞི་དང་ཀྱང་དབྱང་དང་ས་གནས་ཀྱི་འགོ་བློན་དག་གི་བླ་མས་
བཅའི་བྱུགས་འཁྱར་རང་ལ་བརྟེན་ནས་ཆོག་མཛོད་འདིའི་ཙམ་འབྲིའི་ལས་ཀྱི་སྐར་གསེལ་ཡོང་བར་བྱ་དང་། མ་
ཕྱི་པར་བསྐྱུ་བྱེད་ཀྱི་ལས་ཀྱི་གཞི་ནས་བསྐྱབས་སྤྱོད་པ་བྱུང་། འདི་ནི་རང་ཀླུ་གངས་ཉུང་མི་རིགས་
ཀྱི་དེད་རབས་རིག་གནས་འཇུགས་སྐྱུ་ན་ནང་གི་དོན་ཆེན་ཞིག་རེད།

སྤར་ 1928 ལོ་ནས་བཟུང་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་ཆེད། ངས་བོད་ཀྱི་ཆོག་མཛོད་
ཆེན་མོ་ཞིག་གིས་ནས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་བཞེ་རེས་བྱེད་ཀྱི་ཡོ་བྱད་ཅིག་ཡོང་བར་སེམས་ཐག་བཅད་
པ་ཡིན། དང་ཐོག་ངས་བོད་ཡིག་སྒྱུངས་པ་དང་། དེ་རྗེས་ལས་ཁྲོགས་ནམས་དང་ལྟན་ཅིག་ཏུ་ཀླུ་ཁབ་
ནང་ཁྲུ་མན་ཆིང་ཀླུ་རབས་ནས་བཟུང་པར་དྲུ་བསྐྱུ་ན་པའི་བོད་ཀྱི་ཆོག་མཛོད་འཛོལ་བསྐྱུ་བྱས་པ་དང་
འབྲེལ། ཕྱི་ཀླུ་ཀྱིས་པར་དྲུ་བསྐྱུ་ན་པའི་བོད་ཡིག་དབྱེད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་བསྐྱར་ནས་བེད་སྤྱོད་བྱས་པ་
དང་། གོ་མིན་དང་ལོག་སྤྱོད་ཚུགས་ཁག་གིས་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་རིག་གནས་མནར་གཙོད་གཏོང་
བའི་སྐབས་སུ་དང་ཀྱང་ཀྱུན་འཁྱོངས་ལྟན་རིང་བྱས་སྤྱོད། རི་འགོག་དམག་འཁྲུག་གི་དུས་མཇུག་ཏུ་བོད་ཀྱི་
ཆོག་མཛོད་ཀྱི་མ་ཕྱི་ཞིག་ལེགས་སྤྱོད་བྱུང་བར་ཁྱོད་བསྐྱུ་མས་དེ་བ་བཅུ་ཐམ་པ་ཡོད།

བཅིངས་འཁྱོལ་བཅུང་རྗེས། 1951 ལོ་ནས་འགོ་བཅུ་མས་ཉིང་ཆོས་ཟླ་བཅུ་སྤྱོད་ཆེན་མོ་
དང་ཀྱང་གོ་ཆེན་རིག་ཡོན་ཟླ་བཅུ་ཡན་ལག་ཡོན་དང་ལུ་འགོ་བློན་འོག་གོང་གསལ་མ་ཕྱི་ལ་བཟོ་……

[illegible]

རིག་གནས་གསར་པའི་ཆེན་པོ་ཞིག་ལས། མིན་པའི་དང་ “མི་བཞི་ཤོག་ཁག” གིས་འགོག་གིན་
 དང་གཏོར་བཞག་བདར་བའི་ཁྱི་ཁྱི་ཆེན་མཛད་གྱི་ལས་ཀྱི་དུས་རིང་མཆམས་འཛག་བྱེད་དགོས་པ་
 བྱུང་། 1975 ལོའི་དབྱིད་དུས་ཚུལ་ཁབ་དཔེ་སྟུན་ཅུས་ཀྱིས་འབྲེལ་ཡོད་པོད་ཡིག་ལས་ཀྱི་བྱེད་མཁན་
 བསྟུས་ནས་ཁྱི་དུཅུ་ཅུ་ལྷན་གསུམ་བྱེད་ཆེས་བྱས་ནས་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ལས་མ་ཡང་བར་མི་སྟར་ནམས་པ་
 ཡང་བསྟུར་ཁ་འཁོར་སྤང་། ན་ནིང་ལོ་མཇུག་དུ་ངས་དྲེང་སྟུ་ཀྱུ་ཞི་དང་ཁྱོ་མཐུན་སྟངས་དཔྱི་ལ་ཡི་
 གེ་བཏང་ནས་རང་གི་རེ་འདུན་ཞུས་པ་དེར་དྲེང་སྟུ་ཀྱུ་ཞི་དང་། ཁྱོ་མཐུན་སྟངས་དཔྱི་དང་ཁྱོ་མཐུན་
 ཡུལ་ལན་སྟུ་ནམ་གསུམ་སྟུ་རོ་མས་མཆན་བཞོད་མཆུབ་སྟོན་གནང་བ་རེད། འདི་ལོ་ཟླ་བ་གཉིས་
 བར་ཀྱང་དབྱར་འཁལ་བྱོགས་གཅིག་ལྷན་པུའུ་དང་ཚུལ་ཁབ་དཔེ་སྟུན་ཅུས་ཀྱིས་《བོད་ཀྱི་སྐད་གཉིས་གན་
 རྒྱུ་ལྱེད་ཀྱི་འབྲེལ་ཆེན་མཛད་ཆེན་མོ་》ལོ་རྒྱུ་ལས་ཀྱི་སྤྱི་གསུམ་བྱེད་གྱུ་ལོ་གནད་དོན་སྤྱི་དྲེང་
 ཀྱུ་ཞི་ལོ་སྟུན་མེད་ཞུས་ཡོད་ཅིང་། སྟུན་མེད་ནང་གི་ཁྱོ་ཞིང་ཆེན་མོ་རིགས་དོན་གཅོད་ལུ་ཡོན་ལྷན་
 ཁང་གིས་ཆེན་མཛད་གྱི་ཆོ་མ་འབྲི་ལས་ཀྱི་དངས་གྱི་འགན་འཁུར་གྱུ་དང་། ཟླ་ཁྱོན་ཞིང་ཆེན་དང་།
 པོད་རང་སྟུང་སྟངས། ཀན་པུའུ་ཞིང་ཆེན། མཆོ་སྟུན་ཞིང་ཆེན། པེ་ཅིན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་
 ཁང་བཅས་འབྲེལ་ཡོད་སྟེ་ཁག་ནས་པོད་ཡིག་ལུ་ཆད་མཐོ་ཅམ་ཡོད་པའི་ཁྱོ་མཐུན་བསྟུས་དེ་ཆོ་མ་འབྲི་
 ལས་འགན་འཁུར་གྱུ། ཀྱང་དབྱར་དང་། པོད་སྟངས། མཆོ་སྟུན། རྒྱལ་བྱང་། སྟེ་རྒྱལ་
 བཅས་མི་རིགས་སྟབ་ལྷན་ཆེན་མོ་ལྷ་པོ་ས་སས་ཆེན་ཆེན་ཁག་གཅིག་ལུ་དག་གཏོར་གྱི་ལས་འགན་ཁུར་
 དེ་ཆེན་མཛད་འདི་སྟེ་ཅམ་པར་དུ་བསྟུན་སྟབ་པ་བྱེད་དགོས་ཞེས་བཏོན་ཡོད། ད་ལོ་ཟླ་བ་ལྷ་པོ་པར་ཀྱལ་
 ཁབ་མི་རིགས་དོན་གཅོད་ལུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་དང་། ཚུལ་ཁབ་དཔེ་བསྟུན་ཅུས་ཀྱི་འགན་འཁུར་ཁྱོ་མཐུན་
 གིས་ཁྱི་དུཅུ་ཅུ་《བོད་ཀྱི་ཆེན་མཛད་ཆེན་མོ་》ཆོ་མ་འབྲི་ལས་ཀྱི་འབྲེལ་ས་ལོ་རྒྱུས་འདུ་ལོ་གཅོད་འགན་
 བཞེས་པ་མ་ཟད། འགོ་བྱེད་ཆེ་ལྷན་འཇུགས་ནས་ད་ལྟོ་ས་གནས་ཁག་ནས་ཁྱི་དུཅུ་ཅུ་མེད་པའི་
 ཁྱོ་མཐུན་ནམས་ལ་འགོ་བྱེད་མཛད་དེ་བྲེལ་བྱེད་ཆེ་བའི་དང་ཆོ་མ་འབྲི་བྱེད་ལུས་ཡིན། འཆར་གཞི་ལྷན་
 བྱས་ན། ལོ་གསུམ་གྱི་ནང་དུ་མེད་པའི་དེར་པར་དུ་བསྟུན་པའི་མ་ཕྱི་དེ་མང་གཞི་བྱས་དེ་བྱོགས་མཐའ་
 དག་ནས་བསམ་འཆར་བསྟུས་ཆེས་སྤང་གསལ་དང་བཟོ་བཅས་ཀྱི་ཀྱུ་དང་། ཆེན་མཛད་དངས་སྟུ་པར་
 དུ་བསྟུན་ཆེས་ཀྱལ་ཁབ་ནང་ཁུལ་གྱི་སྟོན་མཁན་ནམས་ལ་ཕན་ཐོགས་ཆེ་ཅམ་ཡོད་པ་དང་གྱི་ཀྱལ་ལ་ཆབ་
 མེད་དང་རིག་གཞུང་གི་བྱུགས་ཁྱེན་ཡག་ཅམ་ཡོད་པ་བྱེད་གྱུ་ལོ་ལོ་ཡོད། ཆད་གཞི་དེར་སྟབས་པ་བྱེད་
 པར་གྱིན་ཆད་གྱི་འབད་བཅོན་ལ་རག་ལས་ཡོད།

འདས་ཟིན་པའི་མི་ལོ་ལྷ་བཅུ་ལྷ་ལོ་དཔུར་དཔུན་ལྟོས་མེད་དང་ཉིན་མཆན་དབྱེར་མེད་དུ་.....

དཀའ་ངལ་བརྒྱབ་པ་ན་མས་སྒྲིལ་དུ་འཆར་གྱིན་འདུག དེ་ཡང་དང་ཕྱག་ནས་མ་ཕྱི་ཙམ་འབྱིའི་ལས་
 ཀར་ཞུགས་པ་མ་ཟད། ད་ལྟ་སྤར་བཞིན་པོད་ཡིག་གི་ལས་ཀ་བྱེད་མཁན་སྒྲིལ་མཐུན་ནི་ཀུའུ་ལུས་ཉན་...
 དང་། ཅིང་ལུང་། ལང་ཡི་རྒྱན་གསུམ་རང་ཡིན། བཅིངས་འགྲོལ་བཟང་རྩེས་བཟོ་བཅས་གཏན་
 འབབས་ཀྱི་ལས་ཀར་ཞུགས་ཕྱོག་ ལྟ་སར་ལྟན་ཅིག་དུ་མ་ཕྱིའི་དབྱེད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་འཛེལ་བསྟར་དང་།
 ཡིག་ཆ་བསྟར་བ། ཡིག་ཆ་རྩམ་འབྲི་བཅས་བྱས་པ་མ་ཟད། ད་ལྟ་སྤར་བཞིན་ཆིག་མཛད་འདིའི་དོན་
 དུ་འབད་བཅོན་སྟེད་མེད་བྱེད་མཁན་སྒྲིལ་མཐུན་ནི། ཉུང་ཤན་མིང་དང་། དབྱང་ཁེན་འཕེལ། ཉུའུ་
 ཤན་མོ་གསུམ་རང་ཡིན། བོད་རིགས་མཁས་ཆེན་ནང་ནས་ལྟ་སར་མ་ཕྱི་ཙམ་འབྱིའི་ལས་ཀར་འབད་...
 བཅོན་གནང་ཞིང་། ད་ལྟ་ཡང་རྩམ་འབྲིའི་ལས་ཀར་ཞུགས་མཁན་མཁྱེན་རབ་འོད་གསལ་དང་། ཡང་
 ཉ་ཅན་(རྒྱ་རིགས་)གཉིས་ལུང་། མ་ཕྱིའི་ལས་ཀར་ཞུགས་སྐྱོང་མཁན་དག་དབང་ཀྱན་དགའ་དང་།
 བཅིངས་འགྲོལ་བཟང་རྩེས་ལྟ་སར་མ་ཕྱིའི་འགྲོལ་བཟང་འབྲི་མཁན་སྒྲིལ་བཟང་དོ་རྩེ། འགྲོལ་བཟང་...
 གིས་ཆར་རྩེས་གདན་ཞུ་ལྟར་ཁེན་ཉུའུ་རུ་ཕེབས་ནས་ཞུ་དག་གནང་སྟེ་ཆིག་མཛད་མཆམས་འཛག་བྱེད་...
 དཀོས་བྱང་ནས་བོད་དུ་ཕྱིར་ཕྱག་ཕེབས་པའི་སྒྲིལ་བཟང་ཐུབ་དབང་དང་། གཞན་ཡང་ལྟག་བསམ་ན་མ་
 དག་གི་སྒྲིལ་ནས་ཆིག་མཛད་འདིར་རྒྱབ་སྐྱོར་གནང་མཁན་བོད་རིགས་ཤེས་ཡོན་ཅན། དཔེར་ན་ལྟང་ཅན་
 བསྟན་ནམས་ཀྱལ་པོ་སྐགས་ནི་སྒྲིལ་རྩེས་ལུས་ལས་འདས། དོན་མཐུན་ཤོགས་རྩིང་ཐར་ཐོར་སོང་།
 བཤེས་གཉེན་གྲན་རབས་རིམ་གྱིས་འདས། ཕྱོག་མའི་སྒྲིལ་དོན་མ་གྲུབ་པས། ཡིད་ལ་དུན་བཞིན་
 སྒྲིལ་རྩེ་ཆེ། ཡིན་ན་ཡང་ད་ལྟ་རྒྱལ་ཡོངས་ས་གནས་ཁག་གི་བོད་ཀྱི་སྤྱད་ཡིག་ལས་བྱེད་ན་མས་ཀྱིས་དང་
 གི་འབོད་སྒྲུལ་དང་ལེན་ཞུས་ཏེ་ལྟན་ཅིག་དུ་འཛེལས་ནས་མཐུན་སྒྲིལ་འཕུལ་འཛིངས་དང་ཐུན་མོང་འབད་
 བཅོན་གནང་གིན་ཡོད་སྟབས། 《བོད་རྒྱ་ཆིག་མཛད་ཆེན་མོ་》ལེགས་འབྲུབ་ཐུབ་པའི་རེ་བ་ཆེ་བས་ན།
 ཡོན་དགུ་བཅུར་སྤེལ་ཏེ་བའི་གད་པོ་བདག་ལ་དགའ་སྒྲིལ་དཔག་མེད་སྒྱུས་པ་མ་ཟད། ཆིག་མཛད་
 འདི་ལ་རེ་བཅོལ་ཆེན་པོ་གནང་བའི་སྒྲིལ་མཁན་ན་མས་ལའང་སེམས་གསོ་ཐེབས་པ་ཞིག་ཡིང་རྒྱ།

ཀྱང་ཡི་སུན་

1978 ལོའི་ཟླ 10 ཟེན་ཉུའུ་ལ།

序 言

这部《藏汉大辞典（征求意见稿）》是一九六六年六月下马的《藏汉双解大辞典》初稿，经四川省民委和省文化局拟议，国家民委和国家出版局决定，由《藏汉大辞典》编写组组织部分人力，把下马时尚未编完的四分之一加以整编，连同已编部分一并付印的。

初稿的编写，走过了半个世纪艰苦曲折的道路，只有在英明领袖华主席为首的党中央领导下，在邓副主席以及中央和地方领导的亲切关怀下，才使这部辞书编写工作的恢复和初稿的付印成为可能。这是我国少数民族现代文化建设中的一件大事。

早在一九二八年，为了研究西藏学问，我就立志写出一部藏汉大辞书，作为交流汉藏文化的工具。首先我自己学习藏文，后又约集同事，搜罗国内自清代以来编印的藏汉辞书，译用国外出版的藏文资料，在国民党反动派摧残少数民族文化的辛酸岁月里，长期坚持。到了抗战末期，终于写成一部藏汉辞书的蓝本，共十大册。

解放后，一九五一年开始，我们在四川大学和中国科学院四川分院党委领导下，曾几度展开对上述蓝本的修订。一九五八年四川科分院派我率领一个辞典工作组前往拉萨，在西藏自治区党委和自治区筹委直接领导和有关各方面的大力支持下，充实藏、汉族编写人员，打破蓝本规模，扩大收词范围，重新拟订《藏汉双解大辞典》资料收集规划和编写凡例，报请批准实施。

关于书面语，从各种字书、语法注释，诗歌修辞、同义辞藻、医药、历算、封建法典、旧时公文、逻辑推理、古印度语言学和宗教哲学等古典书籍中选出大量词汇；关于现代语，收集了解放后的新译词汇、地名、谚语、传统生产技术和风俗习惯等方面人民大众口头流行的词汇，时间约经四年，共得八万余条。一九六二年回到成都着手编写，一九六三年辞典工作改由四川省民委和四川省民族研究所领导。一九六四年，中央民委在北京听取了我们的工作汇报，在为辞典召开的座谈会上和中央民委签发的座谈纪要里，肯定了《藏汉双解大辞典》古今兼顾，古为今用的编写方向，制订了增减内容的七项原则，并规定分期交稿，由北京民族出版社出版试印本一千册。按照这些指示，经过两年多的继续努力，全书面貌有所改进，最后收入词目五万余条，初步形成了现有的规模和体例。

文化大革命中，由于林彪、“四人帮”的干扰破坏，辞典工作长期停顿。一九七五年春，国家出版局曾经调集有关藏语文工作者准备在成都恢复，才过三、四个月，人员旋又星散。去年年底，我给邓副主席和方毅同志写信，申诉我的愿望，邓副主席、方毅同志和乌兰夫同志亲自作了批示。今年二月，中央统战部和国家出版局就恢复《藏汉双解大辞典》的编写问题给邓副主席写了报告，报告中提出，请四川省民委具体负责辞典的编纂工作，由川、藏、甘、青等省、区和北京民族出版社等有关单位抽调藏文水平较高的同志担任编写，由中央、西藏、青海、西北、西南等五个民族学院各承担部分词条的审稿任务，使辞书能早日编完出版。今年五月，国家民委和国家出版局负责同志在成都主持召开了《藏汉大辞典》编纂工作座谈会，并成立了领导小组，现正领导着由各地

抽调前来成都的全体同志进行紧张的编辑工作。计划要在三年内，以这次付印的初稿为基础，广泛征求意见之后，进行补充和修订，要求辞典正式出版以后，在国内对读者有较大的帮助，在国外有较好的政治、学术影响。要达到这一标准，还有待于今后的努力。

回想五十年的漫长岁月里，朝斯夕斯，无间寒暑。早期参加蓝本编写，现仍从事藏语文工作的同志，仅祝维翰、金鹏、王沂暖三人而已。解放后参加修订，在拉萨一同为初稿收集资料、译稿、写稿，现仍为这部辞书努力不懈的同志，仅黄显铭、杨承丕、胡先模三人而已。藏族宿学，除曾在拉萨为初稿尽力，现又奉调前来参加编写的钦饶物色和杨化群（汉族）两同志外，其余早期参加蓝本工作的阿旺滚噶，解放后在拉萨为初稿撰写释文的罗桑多杰，撰完释文又应邀前来成都定稿，直到下马才回西藏的洛桑土旺，以及许多热情支持这部辞书的藏族知识界人士，如江金·索朗杰布等，都已先后作古。旧雨零落，老成凋谢，初志待酬，感慨系之！所幸，全国各地藏语文工作者响应党的号召，萃集一堂，团结战斗，共同努力，《藏汉大辞典》成书有期，这不仅使我这望九老苍心情十分舒畅，并可告慰一切对辞书寄予殷切期望的读者。

张怡荪 序

一九七八年十月于成都

དོད་ལྷ་ཚིག་མཛད་ཆེན་པོའི་སྒྲིག་སྐྱེད་སྐྱོར་།

(བསམ་འཆར་གྱི་བྱེད་མ་ཡིག)

དང་པོ། ཚིག་མཛད་འདིའི་ནང་དུ་བཞོད་པའི་མིང་ཚིག་ནམས་ནི་ 1966 ལོའི་ཟླ 6 པའི་སྟེན་དུ་སྒྲིགས་སྐྱོང་ལས་བརྒྱུ་པའི་ཐ་སྟེན་གསར་སྤྱོད་ནམས་ཡིན་ཞིང་། བྱོན་བསྐྱེད་ཚིག་ཆན་ཁྲི་ལྔ་ལྟ་བུ་ཅམ་ཡོད། རིག་གནས་ཀྱི་ཡན་ཆད་འབྱེད་ཡན་ཆད་ཀྱི་སྒྲིག་མཁན་ལ་འཆར་བ་ཞིག་ཡིན།

གཉིས་པ། ཚིག་མཛད་འདིའི་ནང་གི་མིང་ཚིག་ནམས་ནི་སྒྲིགས་མང་ནས་བརྒྱུ་བ་ཞིག་ཡིན། འདིར་ཐ་སྟེན་གྱི་དབྱེ་བ་ལ་མིང་དང་། ཚིག་རིག་གནས་ཀྱི་ཐ་སྟེན་བཅས་ཁག་གསུམ་དུ་བྱེ་ཡོད། མིང་གི་ཕད་གཙོ་བོ་དག་ཆ་དང་མཆན་འབྲེལ་དགོད་ཀྱི་དང་འབྲེལ་གང་ལ་འཇུག་ཚུལ་གསལ་བཤད་བྱེད་ཀྱི་དང་། ཚིག་གི་ཐད་གཙོ་བོ་ནང་དོན་གསལ་འབྱེད་བྱེད་ཀྱི། རིག་གནས་ཀྱི་ཐ་སྟེན་ཐད་གཙོ་བོ་བྱ་དངོས་གསལ་བཤད་བྱེད་ཀྱི་བཅས་ཡིན། གསར་དུ་བརྒྱུ་བའི་ཐ་སྟེན་དང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཐ་སྟེན་ཁག་གཅིག་གྱི་བཏང་ཤན་ཐུར་དུ་བརྒྱུ་བ་ལས་གཞན་ཚིག་ཆན་ཆང་མར་བོད་ཡིག་ཀྱི་ཡིག་གཉིས་ཀའི་ཐོག་ནས་འབྲེལ་བཤད་བརྒྱབ་ཡོད།

གསུམ་པ། མིང་གི་ནམ་གྲངས་སུ་ཐོག་མར་ཆོད་ལྟའི་སྟོན་ནས་བྱ་ཚིག་དང་། བྱེད་གཞིའི་མིང་། སྒྲི་སྒྲ་དང་དེ་སྟེ། བྱེད་ཆོས་ཀྱི་མིང་། གྲངས་ཚིག་ཚིག་ཀྱན། འབོད་སྟེ། ཕད། ནམ་དབྱེའི་ཁྱེན། མིང་གི་ཆ་ཤས་བཅས་རིགས་བརྒྱ་དུ་བྱེ་ཡོད། གྲངས་ཚིག་དང་སྒྲིར་བཏང་ཡིན་པའི་བྱེད་གཞིའི་མིང་ལས་གཞན་ཆང་མར་འཇུག་ཚུལ་གསལ་བཤད་བྱེད་པའི་དཔེར་བཤད་རེ་གཉིས་ཅམ་བཞོད་ཡོད། ཚིག་གི་ཐད་ལ་དགོས་པ་དང་བརྒྱན་ནས་དཔེར་བཤད་བཞུགས་ཏེ་ནང་དོན་གསལ་སྟན་བྱས་པ་མ་གཏོགས་མིང་གི་དབྱེ་བ་བྱེ་མེད།

བྱ་ཚིག་ལ་བྱ་བྱེད་ཐ་དད་པ་དང་། ཐ་མི་དད་པ། བྱ་ཚིག་གི་ཚིག་སྒྲིགས་བཅས་ཁག་གསུམ་དུ་བྱེ་ཡོད། སྐྱ་མ་གཉིས་ཀྱི་གཞུགས་འཕྱར་ཐད་སྒྲིར་བྱ་བྱེད་ཐ་དད་པ་ལ་ནམ་པ་བཞི་དང་། ཐ་མི་དད་པ་ལ་ནམ་པ་གསུམ་ཡོད། དེ་ཆོ་ཆང་མ་ད་ལྟ་བུ་གཙོ་བོར་བཞག་ནས་འདས་མ་འོངས་སྐུལ་ཚིག་གི་རིམ་པ་ལྟར་དེའི་གཤམ་དུ་བསྒྲིགས་ཡོད། འཛལ་ཞིབ་སྟེ་བའི་ཆེད་དུ་ཐ་སྟེན་སྐྱོང་ལོ་འདས་མ་འོངས་སྐུལ་ཚིག་བཅས་བྱེ་བྲག་གི་ཚིག་ཆན་བྱས་ནས་འོགས་སུ་བསྒྲིགས་ཡོད། དུས་གསུམ་ལ་འབྲི་ལུགས་མི་འདྲ་བ་ཡོད་རིགས་ཀྱང་སྒྲིའི་ཚིག་ཆན་ཐོག་གསལ་བཤད་བྱས་ཡོད་པར་མ་ཟད། བྱེ་བྲག་གི་ཚིག་ཆན་

བྱས་ནས་ཡོགས་སུ་བསྒྲིགས་ཡོད།

བཞི་པ། ཆོག་གི་འབྲེལ་བ་ཤད་ནི་ཆོག་གི་ལ་པའི་གོ་དོན་རགས་བསྐྱུས་བྱེད་ཀྱི་གཙོ་བོར་བྱས་
གིང་ཡིག་འབྲེལ་པའི་གོ་དོན་ལ་སྒྲིར་བ་དང་དུ་གསེད་འཕྲོལ་བྱས་མེད། ཆོག་བྲིས་བཞི་ལྟ་བུ་གི་ཆོག་དེ་
ཆོག་བྲིས་གཉིས་ལྟ་བུ་བསྐྱུས་ཏེ་མིང་གི་དབྱེ་བ་འབྱུང་ཕྱོག་མེད་པ་རྣམས་དེའི་ཆོག་ཚན་ཀྱས་པའི་འོག་
དུ་མཆན་འབྲེལ་དང་དཔེར་བརྗོད་བཞག་ཡོད་ཅིང་། ཆོག་བྲིས་བཞི་ལྟ་བུ་གི་ཆོག་དང་། ཕྱི་ཚུལ་ཤོག་
དེའི་བསྐྱུས་ཆོག་ཡིན་ཡང་དོན་དམ་དུ་དེའི་མིང་གི་དབྱེ་བ་དང་ཁྱད་པར་ཡོད་པའི་ཆོག་བྲིས་གཉིས་ལྟ་བུ་
གི་ཆོག་རྣམས་སོ་སོར་མཆན་འབྲེལ་དང་དཔེར་བརྗོད་བཞག་ཡོད་པས་ཀྱས་བསྐྱུས་ཀྱི་རིགས་སུ་བཙིན་པ་
མེད། དཔེར་ན།

ཀ་རེ་ཀོ་རེ། (1) དང་མེན་གཡོ་སྐྱར་གྱི་གཏམ་ཤོད་སྟངས།

(2) ཡར་ཚུར་འཐེན་ཐོགས་ཀྱིས་ནར་འབྱུང་བྱེད་སྟངས།

ཀ་རེ་ཀོ་རེ། ཀ་རེ་ཀོ་རེའི་བསྐྱུས་ཆོག

ཀྱན་ནས་སྒྲོང་བ། མེམས་སྒྲེད་པ།

ཀྱན་སྒྲོང་། མེམས་ཀྱི་དམིགས་པའམ། བསམ་ཚུལ།

ལ་པ། སྒྲིའི་ཆོག་ཚན་འོག་བྱེ་བྲག་གི་ཆོག་ཚན་ཡོད་ཕྱིན། བྱ་ཆོག་ལས་གཞན་ཆང་མ་བྱེ་ལྟ་
བྲག་ཆོག་ཚན་གྱི་འབྲེལ་བ་ཤད་གཤམ་དུ་སྒྲིའི་ཆོག་ཚན་གང་ཞིག་ལ་ལྟ་དགོས་ཞེས་མཆན་བཏོད་བྱས་ལྟ་
ཡོད། ཆོག་ཚན་ཀྱས་པའི་འོག་ལ་ཆོག་ཚན་བསྐྱུས་པ་ཡོད་ཕྱིན། ཆོག་ཚན་བསྐྱུས་པའི་ཐོག་ལ་ཆོག་ཚན་
ཀྱས་པ་གང་ཞིག་གི་བསྐྱུས་ཆོག་ཡིན་ཞེས་མཆན་བཏོད་ཡོད། བྱེ་བྲག་ཆོག་ཚན་དང་ཆོག་ཚན་བསྐྱུས་པ་
ལ་མིང་གི་དབྱེ་བ་དང་ཆན་ཁག་གི་མཆན་འབྲེལ་མེད།

དུག་པ། ཐ་སྐྱད་གཅིག་ལ་མིང་གི་དབྱེ་བ་ཁ་གསལ་ཡོད་པ་རྣམས་སོ་སོར་ (一)、(二)、(三)
ཞེས་གསལ་རྟགས་བརྒྱབ་ཡོད། དེའི་གོ་རིམ་ནི་བྱེ་བྲག་ཐ་སྐྱད་པ་དང་། བྱེ་བྲག་ཐ་མི་དང་། བྱ་ཆོག་
གི་ཆོག་ཐོགས། ཁྱད་གཞིའི་མིང་། སྒྲི་སྒྲུ་དང་དེ་སྒྲི། ཁྱད་ཆོས་ཀྱི་མིང་། གངས་ཆོག་ ཆོག་ཀྱན།
འཕྱོད་སྒྲི། ཕན། རྣམ་དབྱེའི་ཀྱན། མིང་གི་ཆ་གསལ་བཅས་ཡིན། བྱ་ཆོག་གཅིག་ལ་དུས་གསུམ་གྱི་དབྱེ་
བ་ཡོད་ཕྱིན། སོ་སོར་ 一、二、三 ཞེས་གསལ་རྟགས་བརྒྱབ་ཡོད། མིང་གཅིག་ལ་དོན་གྱི་དབྱེ་བ་ཁ་
གསལ་ཡོད་པ་རྣམས་སོ་སོར་ (1)、(2)、(3) ཞེས་གསལ་རྟགས་བརྒྱབ་ཡོད། ཆོག་གཅིག་ལ་དོན་
གྱི་དབྱེ་བ་ཁ་གསལ་ཡོད་པའམ་ཕྱོགས་མཚུངས་སུ་ཆོག་གཅིག་རིག་གནས་ཐ་སྐྱད་ཁ་གསལ་གྱི་ཁོངས་སུ་...
གཏོགས་པ་རྣམས་ཀྱང་དེ་བཞིན་བྱས་ཏེ་སོ་སོར་ (1)、(2)、(3) ཞེས་གསལ་རྟགས་བརྒྱབ་ཡོད།

རིག་གནས་ཐ་སྟད་གཅིག་གི་ནང་མིང་གཅིག་ལ་དོན་གྱི་དབྱེ་བ་ཁ་གསལ་ཡོད་པ་རྣམས་སྔ་སྔ་ 1, 2, 3
ཞེས་གསལ་རྟགས་བརྒྱབ་ཡོད།

བདུན་པ། ཆོག་མཛད་འདི་འི་ཆོག་ཆན་པོད་ཡིག་གི་གསལ་བྱེད་སྐུམ་ཅུ་འོ་གོ་རིམ་ལྟར་ཁྲི་བར་
བྱེད་ནས་བསྒྲིགས་ཡོད།

ཁྲི་བ་སྔ་སྔ་འི་ཆོག་ཆན་གྱི་ཆོག་བྱིས་དང་པོ་དེ་སྔོན་ལ་མིང་གཞི་རྒྱུད་པ་དང་། དེ་ནས་མིང་
གཞི་མགོ་ཅན་དང་། འདྲིལ་ཅན། མཚུག་དུ་སྔོན་འཇུག་ཡོད་པའི་མིང་གཞི་གོ་རིམ་ལྟར་བསྒྲིགས་ཡོད།

མིང་གཞི་རྒྱུད་པ་དང་ཉིས་བཅེགས་ཅན་གྱི་ཆོག་ཆན་རྣམས་པོད་གྱི་དབྱེད་སྐུམ་ཡིག་གི་གོ་རིམ་.....
ལྟར་བསྒྲིགས་ཡོད། དབྱེད་སྐུམ་ཡིག་འདྲ་བའི་ཆོག་ཆན་རྣམས་སྔོན་ལ་རྒྱུ་འཇུག་མེད་པའི་མིང་གཞི་དང་།
རྒྱུ་ལ་རྒྱུ་འཇུག་ཡོད་པའི་མིང་གཞི་བསྒྲིགས་ཡོད། ཡང་འཇུག་སྔ་མཐའི་ཆོག་ཆན་རྣམས་དེ་དང་
འཆམ་པའི་རྒྱུ་འཇུག་ཡོད་པའི་ཆོག་ཆན་གྱི་རྒྱུ་ལ་བསྒྲིགས་ཡོད། དབྱེད་སྐུམ་ཡིག་དང་། འདྲིལ་ཅན།
སྔོན་འཇུག་མགོ་ཅན། རྒྱུ་འཇུག་བཅས་པོད་གྱི་གསལ་བྱེད་སྐུམ་ཅུ་འོ་གོ་རིམ་ལྟར་བསྒྲིགས་ཡོད།

ཆོག་ཆན་སྔ་སྔ་འི་ཆོག་བྱིས་གཉིས་པ་མན་གྱི་སྒྲིག་སྤངས་ཀྱང་དེ་དང་མཐུངས།

བརྒྱད་པ། རྒྱ་གར་སྐད་ཀྱི་ཡིག་འབྲུ་དང་པོ་པོད་ཡིག་གི་མིང་གཞིར་ཆ་བཞག་པ་དང་།
ཡིག་འབྲུ་གཉིས་པ་ནས་བཟུང་པོད་ཡིག་གི་རྒྱུ་འཇུག་དང་། མགོ་ཅན་ནམ་འདྲིལ་ཅན་ལ་ཆ་བཞག་
པ། ཡིག་ཡིག་རྣམས་དེ་དང་འཆམ་པའི་པོད་ཡིག་གི་རྒྱུ་ལ་བཞག་ནས་བསྒྲིགས་ཡོད། དབྱེད་སྐུམ་རིང་པོ་
དང་དབྱེད་སྐུམ་ཉིས་བཅེགས་མ་དེ་དང་འཆམ་པའི་པོད་ཡིག་གི་རྒྱུ་འཇུག་མེད་པའི་དབྱེད་སྐུམ་ཡིག་གི་རྒྱུ་
ལ་བཞག་ནས་བསྒྲིགས་ཡོད། གི་གྲུ་ཕྱིར་ཡིག་པོད་ཡིག་གི་གི་གྲུ་འི་རྒྱུ་ལ་བཞག་ནས་བསྒྲིགས་ཡོད།

དགུ་པ། ཞེ་སའི་ཆོག་རང་གི་མིང་གི་གསལ་ལ་མ་གཏོགས་དེ་ལས་ཟུབ་པའི་ཆོག་རྣམས་ལ་
ཞེ་སའི་ཆོག་ཅེས་མཆན་རྟགས་བརྒྱབ་མེད།

བཅུ་པ། བརྟ་རྟིང་ཡོད་ཆད་ལ་སྒྱིར་བཏང་དུ་དཔེར་བརྗོད་མེད། མིང་གི་དབྱེ་བ་འབྱེད་སྐུབ་
པ་རྣམས་འབྱེད་རྒྱུ་དང་། འབྱེད་མི་སྐུབ་པ་རྣམས་གནས་སྐབས་རང་སྔར་བཞག་ཡོད།

བཅུ་གཅིག་ ཆོག་མཛད་འདི་འི་ནང་ཡུལ་སྐད་མང་པོ་བཞོད་མེད། གང་བཞོད་པ་རྣམས་ལ་ས་
ཁུལ་གང་ཡིན་གྱི་མཆན་རྟགས་བརྒྱབ་ཡོད། སྐད་རིགས་གཞན་པའི་ཐ་སྟད་ལ། རྒྱ་དང་། སྔག་རྒྱ་
གར་བཅས་རིགས་ཁ་གསལ་ཡོད་པ་སྔ་སྔ་འི་འབྲུང་ཁུངས་མཆན་རྟགས་བརྒྱབ་ཡོད། ཆོག་གཅིག་ལ་སྐད་
རིགས་གཞན་པའི་ཐ་སྟད་ཆ་གསལ་ལས་མེད་པ་རྣམས་ཀྱང་སྐད་རིགས་གཞན་པའི་ཐ་སྟད་དུ་བཅིས་ཡོད།

བཅུ་གཉིས། དོན་གཅིག་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ཅན་གྱི་ཐ་སྟད་ལ་འབྲེལ་བཤད་དང་བརྒྱུར་མིང་

གཉིས་ཀ་དངོས་མིང་ལས་མི་འགོད་པ་དང་། ཡིག་གཟུགས་ཆ་འདྲ་བ་དང་སྒྲ་གདངས་ཆ་འདྲ་བ་ནམས་
ལ་བོད་ཡིག་གི་དངོས་མིང་དེ་མཚུངས་ཞེས་འགོད་ཀྱི་ལས་འབྲེལ་བཤད་དང་བསྐྱར་མིང་ཁྲགས་སུ་མི་...
བྱེད། གོ་དོན་ཆ་འདྲ་བའི་ཐ་སྟད་ནམས་ལ་འབྲེལ་བཤད་མི་འདྲ་བ་ཀྱག་ཀྱི་ལས་ཡན་ཚུན་བརྗེ་རིས་
ཀྱིས་མཆན་འབྲེལ་མི་བྱེད།

བཅུ་གསུམ། མིའི་མིང་གི་ཐད་ལ། གནའ་རབས་ཀྱི་བོད་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་དང་། གནའ་
རབས་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་རིག་གནས་ལ་ཟུང་འབྲེལ་ཡོད་པའི་ཁྱུས་མི་སྣ་མ་གཏོགས་དུ་ཉུང་བཅུགས་
ཡོད་པ་ནམས་བཀོད་ཟེད། ཁྱུས་ཀྱི་དོན་སྟོང་ཡོད་པའི་ས་ཆའི་མིང་(དེའི་ནང་དགོན་པ་ཁག་གཅིག་
ཀྱང་ཐེ་ཡོད) འོས་འཆམ་ཞིག་བཀོད་ཡོད།

བཅུ་བཞི། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་མཆན་ཉིད་རིག་པ་དང་། སངས་རྒྱུས་བྱང་སེམས་སྟགས་ཀྱི་མཆན་
ནམས་ལ་[ཆོས] ཞེས་མཆན་རྟགས་བརྒྱབ་ཡོད། རྒྱ་གར་སྐད་ཀྱི་མིང་ཆོག་པལ་ཆར་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་
ཐ་སྟད་ཡིན་པ་དེ་དག་ཆོག་ཆན་ནམ་འབྲེལ་བཤད་དུ་བཅུག་ཡོད་པ་ཆང་མ་སྟོན་ལ་དོན་བསྐྱར་དང་དེ་
ནས་སྒྲ་བསྐྱར་བྱས་ནས་བསྒྲིགས་ཡོད་པས་[ཆོས] ཞེས་མཆན་རྟགས་བརྒྱབ་ཟེད།

བཅོ་ལྔ། ནང་པ་སངས་རྒྱལ་པའི་དབེ་ཆའི་ནང་ནས་མན་རྩ་རྒྱལ་རབས་སྟོན་ཀྱི་ཡིག་ནས་...
བོད་ཡིག་དུ་བསྐྱར་བའི་རིགས་དང་། རྒྱ་གར་ཡི་གེ་ནས་བོད་ཡིག་གས་ཀྱི་ཡིག་དུ་བསྐྱར་ཞིང་། དར་
བྱུང་ཆེན་པོ་ཡོད་པའི་དབེ་ཆ་ཁག་གཅིག་མ་གཏོགས་བཀོད་ཟེད། དབེ་ཆའི་མིང་གི་གཤམ་དུ་བཀོད་
པའི་སྐྱར་མཁན་ཞེས་པ་དེ་རྒྱ་གར་སྐད་ནས་རྒྱ་སྐད་དུ་སྐྱར་མཁན་ལ་ཟེར།

藏 汉 大 辞 典 凡 例

(征求意见稿)

1、本书收集和编入的资料，截至1966年6月为止。全书共收词目五万余条，供中等以上文化水平的读者使用。

2、本书是一部综合性的工具书。词汇分基本词、合成词和专科术语三类。基本词以确定形义，说明用法为主；合成词以辨明含义为主；专科术语以叙明事物为主。除新译词汇、部分宗教词汇一般是对译而外，其余词目都有藏汉文双解。

3、基本词方面，初次试行划分为动词、名词、代词、形容词、数词、副词、叹词、介词、连词、词缀等十类。除数词和极普通的名词外，其余都举有一个以上说明用法的例句。合成词在必要时，亦举例以突出其意义，但不划分词类。

动词包括外动词、内动词和助动词三种。前两种的字形变化，外动一般四式，内动一般三式，均以现在式为总条带头，接着按过去、未来、命令的顺序，把它们并列在现在式的后面。同时又把各词的过、未、命式另列分条，以便检查。各式有异体者，除在总条说明外，亦单列分条。

4、合成词的注释，以概括全词的总义为主，对各个字义一般都不再解析。四音节合成词之略作二音节而词类不变者，但在详条下面加注、举例；四音节合成词和形式上是从它略变而成，实际上是和它的词类有所不同的二音节合成词，都分别加注举例，不作详略关系处理。例如：

ཀ་རེ་ཀ་རེ། (1) བྱ་ལམ་གྱི་ལྷ་མ་ཤོད་ལྷ་མ། 东拉西扯，说话躲躲闪闪的。

(2) ཡར་ཐུང་འཐེན་ཐེན་གྱིས་ནར་འཁྱུང་བྱེད་ལྷ་མ། 拖拖沓沓，推诿状。

ཀ་རེ་ཀ་རེ། 为 ཀ་རེ་ཀ་རེ་ 之略。

ཀྱན་ནས་སྒྲོང་བ། བེམས་སྒྱུད་བ། 起意，着想，起心动念。

ཀྱན་སྒྲོང་། བེམས་ཀྱི་དམིགས་པའམ། བསམ་ཐུང་། 动机，念头。佛书译为“等起”。

5、总条之有分条者，除动词外，均于分条释文末尾注明参某某总条。详条之有略条者，但于略条下注明为某某详条之略。分条和略条，都不再注明词类和科别。

6、一词多类，词类用（一）、（二）、（三）等分别标明。其出现顺序为：外动词、内动词、助动词、名词、代词、形容词、数词、副词、叹词、介词、连词和词缀。同一动词有一个以上的时态变化者，用一、二、三等分别标明。基本词之一词多义者，义项用（1）、（2）、（3）等分别标明。合成词之一词多义或一词同属于几个专科者，亦按此办法处理，用（1）、（2）、（3）等分别标明。一词在一个专科中复有多义者，用1、2、3等分别标明。

7、全书词条，依藏文字母顺序，分部排列。

各部词条的第一音节，先列单语基，次列复语基，最后列带有前加字的语基。

单、复等语基的各个词条，分别按藏文元音顺序排列。同元音的词条，先列没有后加字的语基，次列有后加字的语基。凡有重后加字 ལ' 的词条，都分别列在相应带后加字的词条之后。元音、下加、前加、上加和后加字母，都各按藏文字母顺序出现。

词条第二音节以下的排列次序，亦准此类推。

8、梵文对音字的第一个字母当作藏文的语基，第二以下的字母当作藏文的后加字、上加字或下加字处理；反体字排在相应藏文正体字的后面；长元音和复合元音排在不带后加字的相应藏文元音的后面；“”排在藏文“”的后面。

9、敬语只在基本词后注明，由此构成的合成词，则不再注明为敬语。

10、古字一般不举例句，词类能够划分的就划，不能划分的就暂时不划。

11、全书所收方言，数量不多，分别注明地区。外来语有汉、蒙、梵几种，分别注明来源。一个合成词只有部分是外来语的，仍作外来语看待。

12、同义词之为一物异名者，释文和译名，均只用本名。其为形音相近者，只注同于藏文本名，不另释亦不再译。近义词各注原文，避免互训。

13、人名，只收对古代汉藏关系、古代西藏政治、文化有影响的历史人物。生存者不录。有历史意义的地理名词（包括部分寺庙名）也酌量收入。

14、凡属宗教哲学和鬼神佛名，都用〔宗〕字注明。梵文对音字，绝大部分为佛教词汇，或作词条，或作释文，皆先列意译，后列音译，不再注明〔宗〕字。

15、佛书只收清代以前原由汉文译成藏文和由梵文分别译成藏、汉文而又流传甚广的部分书名。书后译者，系指由梵文译成汉文的译者。

略 语 表

〔外动〕	外动词	〔阿里〕	阿里方言
〔内动〕	内动词	〔前藏〕	前藏方言
〔助动〕	助动词	〔后藏〕	后藏方言
〔名〕	名词	〔康〕	康方言
〔代〕	代词	〔青〕	青海方言
〔形〕	形容词	〔汉〕	汉语
〔数〕	数词	〔蒙〕	蒙古语
〔副〕	副词	〔梵〕	梵文
〔叹〕	叹词	〔藻〕	同义词
〔介〕	介词	〔诂〕	古字
〔连〕	连词	〔宗〕	宗教词汇
〔缀〕	词缀		